

S A N D S

Kommentar til Stortingets vedtak om Havbruksmeldingen

Bergen/Tromsø, 7. juni 2025

Kommentar til Stortingets vedtak om Havbruksmeldingen

Næringskomiteen i Stortinget har presentert sin innstilling til Stortingsmeldingen om havbruk, Innst 525 S (2024 – 2025).

Flertallets forslag til vedtak er oppsummert i 19 punkter. Det er dette som vil bli vedtatt i Stortinget 12. juni 2025, dersom ikke noe uventet skjer.

Sjømatgruppen i SANDS har gjennomgått de 19 forslagene og gitt våre kommentarer. Her er forslagene og kommentarene gjengitt i en tabell.

Forfattere til kommentaren er advokatene Halfdan Mellbye, Bjørn-Ivar Bendiksen, Ulf Sørdal og Kari Selbekk Platou.

Vedtaksforslag	Flertallets formuleringer	SANDS kommentar
I – Ny reguleringsmodell	Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for fremtidig regulering av havbruksnæringen basert på faktisk miljøpåvirkning og være innrettet med individuelle insentiver, inkludert regjeringens foreslåtte modell, Havbruksutvalgets forslag og dagens rammeverk. Utredningene skal sendes på offentlig høring, og valg av reguleringsmodell skal legges frem for Stortinget til endelig behandling.	Dette er et utredningsoppdrag som skal tilbake til Stortinget – som en ny stortingsmelding. Signalet om styring ut fra «faktisk» påvirkning, kombinert med oppdatering av kunnskapsgrunnlag (forslag II-IV), kan få stor betydning for den praktiske regulering av produksjonen. «Individuelle insentiver» signaliserer bortgang fra kollektiv regulering (og straff), ref. dagens trafikklyssystem, til en mer individuell regulering. Samtidig vil lusekvotene, etter Havbruksutvalgets forslag, styres ut fra en områdevis betraktning (dvs. kollektive elementer). Individuelle insentiver kan videre tilsi virkemidler om «gulrot» og «pisk», herunder luse- og tapsavgift (Havbruksutvalget). Et sentralt spørsmål er om selskapstillatelsene og MTB-begrensninger på lokalitetsnivå vil bestå eller opphøre. Utredningene kan anbefale begge deler. Flertallets reguleringsformål – regulering av påvirkning – er ikke avhengig av at selskapstillatelser består. Opprettholdelse kan imidlertid ha andre grunner, som skal inngå i utredningen; konsekvenser for selskapsverdier, eierskap, distriktsmessige hensyn, særtillatelsene, samlokalisering/samdrift etc. Innstillingen kan forstås slik at om en utredning kan godtgjøre ivaretagelse av disse hensyn samtidig med en fjerning av selskapstillatelsene, så kan dette tenkes godtatt.

II - Forbedret datainnsamling	Stortinget ber regjeringen styrke det tekniske og biologiske datagrunnlaget for vurdering av miljøpåvirkning, inkludert overvåkning av lakselus, villfisk og fiskevelferd, med bruk av ny teknologi og automatisert datainnsamling.	Et forslag om et rettslig uforpliktende signal om satsing på ny teknologi og datainnsamling.
III - Utvidet kunnskapsgrunnlag	Stortinget ber regjeringen sørge for at det utvikles et mer helhetlig og grundig kunnskapsgrunnlag for havbrukets miljøpåvirkning, herunder næringens faktiske og relative påvirkning på den norske villaksbestanden. I dette arbeidet skal det delta et bredt sammensett utvalg av forskere og fagfolk, og det skal fortsatt være åpenhet om metoder og modeller.	Et politisk pålegg til Regjeringen om å utvide det faglige grunnlaget for vurderingen av havbrukets miljøpåvirkning. Vil antakelig innebære en endring av det systemet for kunnskapsinnhenting som ligger til grunn for dagens trafikklyssystem som baserer seg på vurderingene til en ekspertgruppe og en styringsgruppe oppnevnt av bestemte institusjoner. Dagens ordning er i stor grad basert på modellvurderinger. At Stortinget i pkt I presiserer at nye modeller skal baseres på faktisk miljøpåvirkning kan innebære at et nytt kunnskapsgrunnlag må innrettes annerledes.
IV - Forbedret beslutningsgrunnlag	Stortinget ber regjeringen sørge for at erfaringene fra evalueringen av trafikklyssystemet skal brukes til å forbedre beslutningsgrunnlaget, og støtte utviklingen av en eventuell ny regulering. Dette gjelder blant annet at forskning og overvåkning knyttet til grenseverdier for villfiskdødelighet, effekter av lusepåslag på villaksbestander og bestandsvurderinger av gytebestandsmål mv., forsterkes.	Et politisk pålegg om å forbedre beslutningsgrunnlaget for den framtidige miljøreguleringen ut fra et politisk ønske om et styrket kunnskapsgrunnlag. Vedtaket kan innebære nye rettslige krav til de administrative utredningene av miljøfaglige spørsmål som reguleringen av havbruksnæringen bygger på. Vedtaket forplikter NFD til å ta høyde for de evalueringsrapportene som finnes. Denne prosessen kan resultere i redusert, opprettholdt eller øket produksjon i akvakulturnæringen - vedtaksforslaget legger ikke føringer på konklusjonen.

V - Bedre dialog mellom aktørene	Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere et utvalg av relevante aktører som kan bidra til bedre, dialog og samspill mellom de ulike aktørene knyttet til norsk havbruk.	Et rettslig uforpliktende vedtak om å vurdere etablering av et utvalg.
VI - Raskere og bedre behandling av lokalitetssøknader	Stortinget ber regjeringen gjennomføre tiltak som sikrer raskere og mer samordnet behandling av lokalitetssøknader, blant annet gjennom statlige planretningslinjer og tydeligere myndighetsansvar.	Politisk pålegg om iverksetting av tiltak med mål om raskere og bedre samordnet saksbehandling.
VII - Fiskeri- og havbruksdirektorat	Stortinget ber regjeringen vurdere å samle det overordnede ansvaret for koordinering av havbruksforvaltningen i et Fiskeri- og havbruksdirektorat, med myndighet til lokalitetsavklaringer og -tildelinger. Direktoratet skal også ha ansvar for oppfølgingen av kommunene i deres arealplanlegging i kystnære sjøområder.	Dette er en politisk anmodning med litt uklart innhold. Vi har allerede et Fiskeridirektorat (med ansvar for havbruk også). Vedtaket kan forstås som en anmodning om å flytte den endelige tildelingen av akvakulturtillatelser fra fylkeskommunen til Fiskeridirektoratet. Skal man få til en reell forenkling krever det at det ikke lenger kreves tillatelser fra Mattilsynet og Statsforvalterne – det er de som bruker lang tid. Det er imidlertid ikke uttrykkelig foreslått. Det er også uklart hva som i praksis kan ligge i oppfølgingen av kommunene. Det foreslås ikke at planmyndigheten overføres til Fiskeridirektoratet.
VIII - Videreutvikling av havbruksfondet	Stortinget ber regjeringen videreutvikle havbruksfondet for å sikre og opprettholde stabile og forutsigbare inntekter til vertskommuner, vertsfylker og lokalsamfunn.	Politisk anmodning som må ses i sammenheng med at en eventuell oppheving av selskapstillatelser og auksjoner over ny produksjonskapasitet kan redusere havbruksfondets inntekter.

IX - Fordelingsnøkkel	Stortinget ber regjeringen utrede en fordelingsnøkkel for eventuell tildeling av kvoter basert på selskaps-MTB, og vurdere konsekvensene av eventuell oppheving av MTB, herunder selskapsverdier og eierskap.	Dette forslaget kan ses på som et underpunkt av forslag I (utredning av ny reguleringsmodell). Momentene i IX er naturlige utredningspunkter i Havbruksmeldingens modell, som er én av tre modeller som skal utredes iht. romertall I. Som nevnt i kommentaren til forslag I kan innstillingen som helhet, herunder forslag IX, tolkes som et signal om at fjerning av selskapstillatelse <i>kan</i> aksepteres hvis de hensyn som løftes frem kan ivaretas på annen måte.
X - Små og mellomstore aktører	Stortinget ber regjeringen sikre at nytt reguleringsystem legger til rette for rammevilkår som også ivaretar små og mellomstore aktører, og være strukturnøytralt.	Forslag X kan ses på som et underpunkt av forslag I, men med et særlig signal om at reglene må ivareta en differensiert næring, distriktsmessige hensyn (og ikke anspore til konsolideringer).
XI - Artsbegrensning består	Stortinget ber regjeringen om ikke å oppheve artsbegrensning i akvakulturtillatelser.	Denne ballen legges med dette død. Artsbegrensningene vil bestå.
XII - Ville bestander av laksefisk	Stortinget ber regjeringen legge til rette for større andel lokal foredling av oppdrettsfisken.	Et generelt politisk ønske som også kan ses på bakgrunn av at en eventuell opphevelse av selskapstillatelsene vil fjerne den særlige motivasjon til lokal foredling som ligger i adgangen til felles biomassetak i flere produksjonsområder ved høy andel foredling.
XIII - Håndtering av slam	Stortinget ber regjeringen, i løpet av 2026, legge frem en vurdering av hvordan slam og andre avfallsstrømmer fra havbruk kan inngå i en mer sirkulær økonomi, inkludert muligheter for gjenvinning, bruk i jordbruk og energi, samt utvikling av en nasjonal strategi for sirkulærøkonomi i havbruket.	Dette er en politisk anmodning om utredning av bestemte tema.

XIV - Dyrevelferd	Stortinget ber regjeringen iverksette arbeid med tiltak for å nå målsetningen satt i Dyrevelferdsmeldingen om en dødelighet ned mot 5 pst.	Premisset for denne føringen er at Mattilsynets virkemiddelapparat (pålegg, mulkt, gebyr, nedtrekk mv.) ikke er tilstrekkelig, og at det er behov for nye tiltak. Det er grunn til å forvente ulike former for gulrot eller pisk. Teknologiordningene som samtidig foreslås kan ses på som «gulrøtter». For pisk er allerede en tapsavgift delvis utredet, både av Havbruksutvalget og i Havbruksmeldingen. Det kan være grunn til å forvente en tapsavgift i en eller annen form, også i lys av romertall I hvor reguleringen skal «være innrettet med individuelle insentiver». Det kan tenkes modeller med innslagspunkt på en gitt %-dødelighet, evt. progressiv avgift (opptrapping), differensiering på årsak, unntak for force majeure etc. Dette kan innføres som nye forskrifter etter høring, men uten ny behandling i Stortinget.
XV - Teknologinøytralitet og miljøfleksibilitets- ordning (nullutslipp)	Stortinget ber regjeringen innføre en teknologinøytral miljøteknologiordning fra høsten 2025, der nedtrukket kapasitet i røde områder kan tas i bruk i anlegg med nullutslipp.	Dette er en politisk anmodning med stor grad av presisering som gir sterkt politisk press på regjeringen. Ordningen som her bes innført høsten 2025 er den som var på høring i 2024-25 og som ligger til behandling i Nærings- og Fiskeridepartementet.

XVI - Lavutslipp	Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ordning som også omfatter lavutslippsløsninger, når det foreligger tilstrekkelig datagrunnlag og teknologisk verifikasjon – herunder automatisertlusetelling. Dette forutsetter utredning og høring, og ny ordning skal senest tre i kraft i løpet av 2026. Ordningen skal erstatte dagens unntaksregel i trafikklyssystemet, og innrettes slik at effekt på lusereduksjon og styrke på insentiv henger sammen.	Dette er også en relativt bindende politisk anmodning, men ikke mer bindende enn at Stortinget i mars 2024 traff et vedtak om at den samme ordningen skulle foreslås av regjeringen i 2024 – uten at det skjedde. Vedtaket setter forutsetninger som skal oppfylles før forslaget skal sendes ut, men fastslår allikevel iverksettelse i løpet av 2026 og gir presiseringer om ordningens innretning.
XVII - Tillatelser til særlige formål	Stortinget ber regjeringen sørge for at hensynet bak særtillatelser videreføres i ny reguleringsstruktur, og det skal utredes hvordan hensynene kan inkluderes i ny innretning.	Forslaget må ses i sammenheng med forslag I, og i særdeleshet Havbruksmeldingens modell med forslag om opphevelse av selskapstillatelser, som igjen vil medføre bortfall av særtillatelser. Det er bred enighet om at særtillatelser ivaretar gode hensyn, og ved eventuell opphevelse av selskapstillatelser må det derfor innføres annen regulering for å ivareta de hensyn som f.eks FoU-tillatelser, undervisningstillatelser mv. ivaretar. Dette kan f.eks. tenkes gjennom ulike (generelle) insentivreguleringer, eller særvilkår i enkelttillatelser. Reglene om samlokalisering og samdrift er ikke nevnt i romertallsforslagene, men i selve teksten i innstillingen. Det er bred enighet om at disse regler er viktige. En utredning bør også omfatte forslag til hvordan de hensyn disse samarbeidsreglene ivaretar, gitt opphevelse av selskapstillatelser. Mandat til slik utredning kan forankres i romertall I.

XVIII - Arbeidsmiljø og sikkerhet	Stortinget ber regjeringen, i det videre arbeidet med havbruksmeldingen og de utredninger som skal gjøres, vurdere forholdet til den vedtatt nullvisjonen for yrkesaktive på sjøen og HSM i havbruksnæringen.	Politisk anmodning om vektlegging av disse hensynene.
XIX - Andre arter	Stortinget ber regjeringen legge til rett for økt produksjon av lavtrofisk akvakultur, herunder makroalge-dyrking, med mål om å legge til rette for bærekraftig vekst og økt verdiskaping innen produksjon av lavtrofiske arter, inkludert arealtilgang.	Politisk anmodning om å finn egnede tiltak for økt tilrettelegging av øvrige former for akvakultur.